

Letnerovým východiskem je skutečnost, že lidové podmalby jsou sice výsostně anonymní tvorba, ale jejich šablonové předlohy (tzv. *Rissy*) autoři relativně často signovali. V souladu s tezí, že pokud je šablona signovaná, lze jejímu autorovi připsat i podmalby, které podle ní vznikly, bylo vystaveno zhruba 30 předloh, většinou signovaných malířem Franzem Thumayerem (1821–1912), a jim odpovídajících podmaleb.

K nedostatkům výstavy však náleží fakt, že jen v ojedinělých případech byla skutečně konfrontována podmalba a její šablona. (K nezpochybnitelným dokladům patří unikátní zobrazení se světskou tematikou – dobově oblíbené párové portréty důstojníka v uniformě a jeho dámy v kroji.) Převažovaly spíše variace na tyto předlohy – tedy podmalby, které sice mají ikonografickou kompozici prakticky totožnou, liší se však detaily či velikostí. Autor zde ne zcela zohlednil fakt, že zmíněné předlohy, anebo spíše grafické adaptace určitých témat pro jednoduchou sériovou výrobu podmaleb patřily k *rodinnému stříbru* malířských rodů. Jako takové se dědily z generaci na generaci; podle těch, které se používáním poničily, zhotovovali malíři nové kopie a předlohy rovněž migrovaly z dílny do dílny. Dané téma tak mohlo být v téže ikonograficko-kompoziční variantě reprodukováno v poměrně dlouhém časovém horizontu a různými malíři, přičemž prosperující dílny zaměstnávaly větší počet pracovníků. Navíc vystavené podmalby připisované Franzi Thumayerovi nejen zaujímají velmi dlouhé časové údobí (zhruba od 2. čtvrtiny 19. století do přelomu 19. a 20. století), ale vyznačují se rozdíly po kresebné či malířské stránce. Výstava nicméně

prezentuje zásadní tendenci současného výzkumu podmaleb na skle, která spočívá v určování předloh a ve způsobu adaptace grafické předlohy pro techniku podmalby.

Přes jistý provinční charakter symposia lze kvitovat s povděkem obnovení této akce, která je po odborné stránce nepochybně velmi zajímavá, a popřát jejím organizátorům hodně zdaru do budoucích let.

Luboš Kafka (EÚ AV ČR, v. v. i.)

SÝPKY VENKOVSKÝCH USEDLOSTÍ A PROBLEMATIKA „ŠPÝCHAROVÉHO DOMU“, 11.–12. ČERVNA 2013, DOMAŽLICE

Komise pro lidové stavitelství, sídla a bydlení při České národopisné společnosti ve spolupráci s Muzeem Chodska v Domažlicích uspořádala ve dnech 11. a 12. června tohoto roku další ze svých odborných seminářů, tentokrát věnovaný sýpkám – hospodářským stavbám, které patřily v kontextu venkovské usedlosti k nejvýznamnějším objektům. Sloužily nejen k ukládání úrody obilí, což bylo nezbytné pro výživu a jako zásoba osiva, ale často také – opatřeny zámekem – schraňovaly další cenné věci nepostradatelné pro zdárný chod usedlosti.

Po přivítání účastníků ředitelem Muzea Chodska Josefem Nejdlem a Romanem Tykalem za Komisi pro lidové stavitelství byl zahájen první blok jednání. Úvodního referátu, představujícího konstituování a vývoj špýcharového domu v českých zemích od středověku, se ujal Miroslav Válka (Ústav evropské etnologie Masarykovy univerzity Brno). Kriticky zhodnotil především přístupy starších badatelů

(zejména V. Mencla) k této problematice. Stejnému tématu byl věnován i druhý příspěvek (*Ke smyslu, době a územnímu rozsahu budování tzv. špýcharového domu*), přednesený Jiřím Škabradou (Filozofická fakulta Univerzity Pardubice), v němž autor stanovuje logické teze vývoje tohoto typu domu, s vědomím, že další studium je bude ještě modifikovat. *Špýcharový dům na Doudlebsku* popsal a do širších souvislostí zasadil Daniel Šnejd z Národního památkového ústavu (NPÚ) v Českých Budějovicích. *Sgrafitová výzdoba domů špýcharového typu na příkladech objektů z Draženova a Nezdic na Šumavě*, která klade vznik představovaných objektů do poloviny 16. století, byla podrobena analýze dalšího pracovníka NPÚ, tentokrát z pracoviště v Plzni, Karla Fouda. Referát vycházející z archivních fondů Etnologického ústavu AV ČR, v. v. i., a zaměřený na problematiku sýpky v teoretických projektech realizovaných na přelomu 30. a 40. let 20. století Českou akademií věd a umění a ministerstvem školství (především se jednalo o architektonickou soutěž na vesnické stavby) připravily Kateřina Sedlická a Dana Motyčková. Možnosti využití národopisné kresby pro studium lidové architektury nastínil Lubomír Procházka z Muzea vesnických staveb středního Povltaví Vysoký Chlumeč (součástí Hornického muzea Příbram). Zabýval se zejména fondy, uloženými v muzeích – fond J. Čejky (v Klatovech), V. Kohouta (v Domažlicích), B. Dejmka (v Bělé pod Bezdězem), O. Bubeníčka (ve Vlašimi) a J. Burdy (v Sedlčanech).

Druhý blok referátů zahájil Jiří Pokorný (Česká národopisná společnost); věnoval se komorám lidového domu na Boskovicku, jejichž podobu vývojově ovlivňovaly domy pomoravského a západomoravského typu. Příspěvek Jiřího Kalába (NPÚ, pracoviště v Olomouci) *Sýpkové (polo) patro na Hané* se týkal přeměny hanáckého lidového domu v 2. polovině 19. století. Poslední slovo semináře patřilo ženě – Heleně Mevaldové (Česká národopisná společnost), která zajímavou fotografickou prezentací představila několik dochovaných roubených malých i větších objektů sýpek na Berounsku a Hořovicku. I přes neúčast tří dalších referujících – nestorky oboru Věry Kovářů a badatelů z mladší a střední generace Tomáše Eflera a Pavla Bureše – bylo téma sýpek venkovských usedlostí poměrně široce diskutováno jak z hlediska historického vývoje a regionálních typů, tak také památkové péče a dokumentace, včetně seznámení s pokusy o novodobou projekční činnost v intencích lidové architektury.

Následující den byla pro účastníky semináře připravena exkurze v okolí Domažlic, při které byly navštíveny zajímavé historické objekty vesnického stavitelství, jako například dům čp. 89 ve Kdyni s datací 1787.

Referáty z letošního odborného semináře, spolu s dosud nepublikovanými příspěvky ze soběslavského semináře v roce 2011, se chystá v dohledné době vydat Česká národopisná společnost jako supplement svého Národopisného věstníku.

Kateřina Sedlická (EÚ AV ČR, v. v. i.)